

SIMÉN DOMOKOS

ALKALMAS IDŐBEN ALKALMAS EMBER LENNI*

1Kron 12,32, 2Kor 3,5/b

Keleti közmondás szerint nem tartozik a jökvánások közé: Éljen történelmi idöket! Úgy látszik a mi nemzedékünknek az a sorsa, hogy történelmi idöket éljen. Egyfolytában történelmi idöket élünk és élünk mind népestöl, mind országostöl. Ez a történelmi idö tépázta meg az egyházat is, mert benne élt ez az emberek tudatában, hitében, életvitelében és világnézetében, hogy a sodrásos idöben partot kötö, az erkölcsi világrend földrengésében megtartó, a jégcsapos idöben otthon melege legyen.

Ilyen történelminek mondható a mostani fótanácsi gyűlésünk is, hiszen ez az első szabadnak ígérkező alkalom annyi meddő év után, amikor kezdhetünk új barázdát szántani a régi mag alá, új ruhát szabni egyházunknak a lerongyolt, megszaggatott helyett, amikor szorongat az új egyházpolitikának, új módszernek, új munkásságnak a szüksége. Az új idök a megújulás szándékát ébresztgették minden idöben. Most is. A megújulás nem jelenti a mindenkori idökhöz való szolgálai alkalmazkodást. Ebben a betegségben már sokat és sokszor szenvedtünk. Jelenti erönk és lehetőségeink felmérését, foghíjas, rongált soraink újra rendezését, örök útkeresését azért, hogy ennek a világnak önmagát veszített embere az evangélium szellemében a Jézust követök törekvésében újra megtalálja önmagát, méltóságát, békességét és embertársát testvérek. Jelenti a kereszténységben megfogalmazott lelki, szellemi és valláserkölcsei új világot.

A megújulás szándékát először két fontos kérdés veszi vallatóra. Alapigénk szerint: az alkalmas idö és az alkalmas ember.

Az *alkalmas idö* szemléletére az ószövetségi részt választottam ki. Nem szó szerinti, hanem gondolati mondanivalójáért. A filiszteusokkal vívott vesztes harc után a zsidók első királyának volt annyi önkritikája, hogy kardjába dölt. Belátta képtelen voltát a további uralkodásra, uralomvitelének csödjét, jövőtlen jelenét. Sokan a pásztorfiú, Dávid sorsán keresztül nézték Saul királyságát és azt zsarnoknak, a jó, az igaz, a becsületes és jellemes életek elnyomójának, üldözöjének látták és láttatták. Saul halálával lezárult egy történelmi idö a zsidó nép életében. Minden lezárult idövel új következik, az alkalmas idö kényszerű szorításában. Ez az „itt és most“ vaslogikája. Saulnak maradt még egy élő fia, de az alkalmatlanná tette magát az uralkodásra azáltal, hogy a trónhoz való ragaszkodásában beleegyezett az ország kettészakításába, szét hullásába, csak ő királynak maradjon. Sokan lehettek, akik csak apró

---

* Elhangzott 1991. február 27-én tartott fótanácsi istentiszteleten.

pecsenyéjüket akarták megsütni az új idők tüzenél. Izsákhár fiai és még nagyon sokan az ország- és a nemzetföltés riadalmában nem a maguk, hanem a közösség, az össznépi szempont mérlegén mérték le az új időket. Ezzel a szemlélettel olyan királyt kívántak az ország élére, aki királyként is több ember és emberként is jó király tud lenni, az össznépi egység szellemében gondolkodik. Az alapige szerint, . . . „akik felismerték az idő alkalmas voltát, hogy mit kellene Izraelnek cselekednie, hallgattak lelkiismeretük beszédére.“ Az alkalmas idő a Góliátot győző Dávidot adott, aki a barátságról bizonyosságot tett, templomot épített, országegységet megőrzött, zsoldárt adott az imádságos léleknek. Mindig voltak és lesznek akik felismerik a közös érdek szempontjából az alkalmas idöket és cselekszik a megújulást.

A mai Fötanácsnak és az egyetemes egyháznak is az alkalmas idő a megújulásra önként kívánkozik. Lehullott a képletes berlini fal, ami eddig magunkba szorított. Úgy látszik, hogy félelem nélkül munkálkodhatik az egyház évszázados hivatásában és a hívek félelem és gátlás nélkül lehetnek vallásos emberek is. Alkalmas lett rá az idő. Az alkalmas idő meghatározásában különbséget kell tennünk a világ és a vallás-erkölcsi világ szerinti alkalmas idő között. A világ gazdagságra, pénzre, jogra, kereskedelemre, egyszerűval anyagiakra van beállítva. Csak ezt adhat. A hit, a vallás a lelkiekre, a békességre, az igazságra, a jóra, az Istennel való közösség kiegyensúlyozott állapotára van beállítva. Ez utóbbi az elsőt pótolhatja, de fordítva nem. A világ értelmezésében ideje, alkalmas ideje van a szántásnak, a vetésnek, a munkának és az ünneplésnek, a székely közmondás szerint még a szalmakalapnak is. A lelkiek szerinti alkalmas idő egy embernyi élet, tehát mindnyájunk hétköznapja és ünnepnapja. Ez szünetet, társadalmi, gazdasági rövidzárlatot, évet és évszázadot nem ismer. Folytatólagos, mint az élet. A keresztyéni önképzés belső világunk dolga. Annyi köze van a világszerintiekhez, hogy az életvitelben meglátszik az eredménye: nem az anyagi gazdagságban, hanem a lelki békesség gazdagságában. Van idő, amely alkalmatlan az anyagi előmenetelre; de nincs alkalmatlan idő a lelki életre.

Ezt a lelki életet szolgálta és kell hogy szolgálja a mindenkori egyház, annak szolgálói és elöljárói. Ez nem szerepe, ez a hivatása.

Szellemi és lelki életünket csontvázra soványították az utóbbi török félszázad esztendei. Hiánycikk mindaz, ami az embertestvériséghez, a békés egymás mellett éléshez, a más tiszteletéhez, a lélek nyugalmához vezetne. Tetszhalottá tették a keresztyény vallás-erkölcsi alapelveket. Sivataggá váltak a lelkek, ahol nem tud megkapaszkodni a jézusi gyökér. Mindenki mindenki ellensége lett. Az önzés piacozik lelkünkben. Keresi az ember, a társadalom, az ország a jobbik önmagát és nem találja. Jogilag, gazdaságilag, társadalmilag, etnikailag próbálják felépíteni azt a jövőndő társadalmat, amely a hazában otthont ad nem csak a polgárnak, hanem a hívő embernek is. Lehet, hogy megújul társadalmi és gazdasági közérzetünk, de a belső világunkkal, a lélek dolgaival senki sem foglalkozik, az magánügy — gondolják. Maholnap nem lesz magánügyünk, minden közügygé válik. Ebben a közös közügyben él-e Izsákhár fiainak a szelleme, akik ebben a lekoldusított lelkü világban felismerik azt, hogy mit kell és hogyan kell az embernek cselekednie? Hogy a társadalom alapja, az ország jóléte nem csak a jog, a gazdasági élet, a pénz, hanem épp oly fontos az emberek közötti viszonyban a lelki világunk betájo-

lódása, az evangéliumi szellem megélése. Bizony mondom, hogy az evangélium örömmüzenetére, a jézusi életvitelre nem volt alkalmasabb ideje nemzetségünknek, korosztályunknak, mint ma. Most kell, hogy az egyház neveljen, tanítson, összetartsa, értelmet adjon a léleknek és lelket az értelemnek. Erre alkalmas időket élünk.

Az *alkalmas ember* szemléltetésére nem választhattam volna találóbbat, mint Pál apostolt, az evangélium szorgos követét. Elhivatása teljesítésében nemzetközivé emelkedett, függetlenítette magát a társadalmi kategóriáktól, a törvény-vallás rabságától: szabaddá tette magát a társadalmi-gazdasági kötődésektől, azért, hogy szolgálja Jézus egyházát. Hangsúlyozni kívánom, hogy nem uralkodni akart a lelkek felett, hanem szolgálni a lelkek békéjéért, Isten és ember viszonyát, az evangéliumot. Tisztában volt a maga képességeivel, erejével, tudásával és minden szervező tehetségével. Lehet, hogy kortársai közül még sokan voltak hasonló tehetségű emberek, de Pál apostol megérezte, hogy őt küldi, őt választotta ki Isten arra, hogy az Ő ügyét szolgálja. Vállalta ezt a szolgálatot. Az ő élete és munkássága által válik valóságosan felismerhetővé az az igazság, hogy Isten mindig a legalkalmasabb embert választja ki ügyének érdekében. A mindig Isten-közelben mozgó apostol maga tesz erről bizonyosságot a Korintusbeliekhez írott levelében: . . . „a mi alkalmasok voltunk Istentől van . . .“

Sok jószándék hajótörést szenvedett azért, mert vagy az idők vagy az ember nem volt alkalmas. Úgy látszik, hogy a legsikeresebb és a legemberibb, boldogítóbb dolgok akkor valósultak meg, amikor az alkalmas idő megtalálta az alkalmas embert. Azon vitatkozni lehet, hogy az idők választják-e ki az embert, vagy az alkalmas ember szüli az alkalmas időt. Nem céлом meddő vitába bocsátkozni, csupán hangsúlyozni szeretném azt, hogy a kettő találkozásából születik a megújulás és a megújítás.

Még egy kérdést pontosítani szeretnék az alkalmas ember kérdésében. Miért volt alkalmas ember Pál apostol? Szerintem azért, mert engedelmes volt az Istennel és Jézus tanításával. Ezzel az engedelmességgel szolgálta az „Újszövetséget“, az evangéliumot, nem a betű szerintit, hanem a lélek szerintit.

Az evangélium, az Isten ügye és az emberi igény alkalmassá teszi kuszált szálú jelenünket arra, hogy jöjjenek az alkalmas emberek a szolgálatra, legyen az ember- vagy népszolgálat. Alkalmasok vagyunk-e? Kik az alkalmasok? Kézügyben van a gyülekezet válasza: a lelkészek. Én pedig azt mondom, hogy nem csak ők, mert az evangélium szerinti vállaláserkölcsei élet nem csak az ők ügyük. Nekünk unitáriusoknak világi papságunk is van. A főtanácsi tagok, az egyházközösségekben a gondnokok, a vezetők és a hívek is a költő szerint papok és próféták kell legyenek a közös szolgálatban. Ha jövünk felelőssége mindannyiunké, akkor a kötelessége is az. Vállalnunk kell azt a szorító szükségletet, hogy ne csak a világ szükségéinek, hanem az evangéliumnak, Istennek is engedelmeskedjünk. Ezzel az engedelmességgel leszünk alkalmas emberei Istennek arra, hogy ez a becsületében, erkölcsében és hitében koldus világ gazdagodhasson a kereszténységben, békés és nyugodt, biztos társadalommá. Az alkalmas idő és az alkalmas ember találkozása így lesz történelmivé a mi időnkben is. Vállald hivatásod, szolgálatod a közös ügyünkért úgy, hogy „mindezeket, ha kell, megpróbáljátok, hogy hit szerint megmaradjunk“. Ámen.

„AZ ÚR, A MI ISTENÜNK, LEGYEN VELÜNK“*

1Kir 8,57—58

Újszékelyről jöttem, egy kicsi, de lelkes gyülekezetből, ahol ifjúságomnak 13 évét hagytam. 13 év lelkesedése, lángolása, öröme, küzdelme és szenvedése kötött e kis faluhoz, amelytől fájó érzésekkel váltam meg.

Amikor ingóságainkkal, bútorainkkal elindultunk Udvarhely felé, este volt, harangoztak: visszanéztem, azt mondtam: áldjon meg téged az Isten Újszékely, s áldja meg mindazokat, akik benned élnek. A harangok alatt, ahol szolgáltam, lelkesedtem, amelyek alatt, mint ahogy minden ifjú lelkész, én is meg akartam váltani a világot, nem hagytak szó nélkül elmenni, utánam kiáltották: kísérjen Isten áldása, Isten veled!

Hívott a székelyudvarhelyi gyülekezet, s én jöttem örömmel és lelkesedéssel. Nem lettem én hűtlen kicsi gyülekezetemhez, mint ahogy Jézus sem volt hűtlen Kapernaumhoz és Pál sem Efézushoz, — egyházam, népem hívását hallottam, s én jöttem, hogy nagyobb láng lehessen, többet tehessek, hűséggel szolgáljak. Tudom és érzem a kötelesség nagyságát, a felelősség súlyát, de Istenre tekintek, aki velem volt eddigi lelkészi szolgálatomban, Tőle kérek hitet és erőt, hogy ezt a nagy gyülekezetet méltóképpen szolgálhassam.

E gyülekezet történetéből Isten gondviselő szeretetét látom, mely megtartotta, erősítette és fejlesztette. Kisgyörgy Sándor kénosi lelkész volt ennek a gyülekezetnek első beszolgáló lelkésze, aki 1872. október 6-án tartott beköszöntő beszédében a következőket mondotta: „Légy köszöntve és hévvel üdvözölve, te kicsiny újszülöttje az unitarizmusnak, székelyudvarhelyi unitária eklézsia! Köszöntlek indulásod percében az Úrnak szentsegedelmével és üdvözöllek Istennek békességével! Legyen életed tartós és erős, növekedjél és gyarapodjál testben és lélekben, hosszú időkön át; terjedjen és virágozzék benned az erkölcsiség és a vallásosság égi virága. Istennek áldása lebegjen feletted örökkön, örökre!“

Az első összeíráskor a városban 97 unitáriust találtak, hozzuk csatlakozott később a szórványok 15—20 híve. Ez volt az ősmagja a gyülekezetnek, mely annyira megerősödött és létszámban megnőtt, hogy Vári Albert lelkész idejében 1905—1909 között nagy áldozattal felépítette ezt a nagyablakú, világos templomot. Lelkész és a kevés létszámú gyülekezet hegyeket mozgató hitről, munkát és pénzt nem kímélő áldozatvállalásról tett bizonyosságot.

Az utóbbi két évtizedben a gyülekezet lélekszámban megsokszorozódott és egyházunk egyik legnagyobb egyházközségévé nőtte ki magát. Az újszülöttből édesanya lett, mely 1990-ben két erőteljes ifjúnak adott életet: az 1-es és 2-es számú egyházközségeknek. A templom, mely az építés idején túl nagynak tűnt az egyházközség akkori lélekszámához viszonyítva, ma nagy ünnepeken nem képes befogadni a város unitáriusait. Ezért az egyházközség elhatározta, hogy a Bethlen negyedben új templomot épít a hívek jobb megosztása és egyházunk fejlődése érde-

* Elhangzott az 1990. október 14-én tartott beiktató istentiszteleten.